

A hallási fogyatékkal élők befogadását segítő
feliratozással kapcsolatos kívánalmak ellenőrzése
(2013. II. negyedév)

Műsorelemző osztály
Budapest, 2013. október 30.

2011 szeptemberében a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vizsgálatot indított annak érdekében, hogy feltárja a felirattal vagy jelnyelvi tolmácsolással ellátott műsorok arányát hat országos médiaszolgáltató programjában. A Médiatanács 1601/2011. (XI. 9.) számú határozata alapján a Hivatal hatósági ellenőrzés keretében, havi rendszerességgel vizsgálja az Mttv. 39. §-ának érvényesülését. A vizsgálat célja a hallási fogyatékkal élők számára készített feliratokkal és jelnyelvi tolmácsolással kapcsolatos jogszabályi feltételek teljesülésének, a televíziós műsorszámok akadálymentessé tételének ellenőrzése.

A fogyatékossgal élő emberek jogait több nemzetközi és hazai törvény szabályozza. Magyarországon e jogokat az Alaptörvény, az 1998. évi XXVI. törvény, az esélyegyenlőségi törvény, a jelnyelvi törvény és a médiatörvény biztosítja.

Az Európai Unió tíz évre szóló stratégiát (European Disability Strategy 2010-2020) dolgozott ki abból a célból, hogy a fogyatékkal élők minden területen könnyebben vehessenek részt az európai társadalmak életében. A stratégia a *Bevezetőben* kiemeli, hogy az Európai Unióban minden hatodik ember fogyatékossgal él, melynek mértéke az enyhétől a súlyosig terjedhet, és amelynek következtében a fogyatékos emberek gyakran nem tudnak teljes mértékben részt venni a társadalom, valamint a gazdaság életében a környezeti és viselkedésszel kapcsolatos akadályok miatt. A fogyatékos személyek esetében a szegénységi ráta 70 százalékkal magasabb az átlagnál, ami részben a foglalkoztatáshoz való korlátozott hozzáférésnek tulajdonítható. A 75 év felettieknek több mint egyharmadát sújtja olyan fogyatékossgal, amely valamilyen mértékben korlátozza őket, ráadásul ez az arány az EU lakosságának elöregedésével várhatóan nőni fog.

Hangsúlyozza továbbá, hogy a fogyatékos személyek teljes körű gazdasági és társadalmi részvétele alapvetően fontos az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló céljainak teljesüléséhez. A mindenként magában foglaló társadalom építése piaci lehetőségeket is maga után von, és ösztönzi az innovációt. A tanulmány ezeken kívül megállapítja, hogy a segítő eszközök uniós piaca továbbra is szétterjedt, és az eszközök ára magas. A politikai és szabályozási keretek, valamint a termék- ill. szolgáltatásfejlesztések nem tükrözik megfelelően a fogyatékos személyek szükségleteit, számos termék és szolgáltatás, valamint az épített környezet nagy része továbbra sincs megfelelően akadálymentesítve.

A *Célkitűzések és intézkedések* fejezetben megfogalmazott cél szerint a 2010–2020. évi stratégia középpontjában az a törekvés áll, hogy a fogyatékossgal élők ugyanolyan feltételek mellett gyakorolhassák jogukat, mint egészséges társaik, és eltűnjenek a mindennapi életüket megnehezítő akadályok. Ezen kívül a stratégia célja az is, hogy segítséget nyújtson az ENSZ-egyezmény rendelkezéseinek gyakorlati végrehajtásához uniós és nemzeti szinten egyaránt. A stratégia az akadályok megszüntetésére összpontosít. A Bizottság nyolc fő fellépési területet jelölt ki: akadálymentesítés, részvétel, egyenlőség, foglalkoztatás, oktatás, képzés, szociális védelem, egészség és külső fellépés. Magában foglal egy konkrét fellépéseket tartalmazó listát, illetve egy menetrendet, a Bizottság pedig rendszeres jelentést nyújt majd be az elért eredményekről és a terv státuszáról.

A stratégia a tagállamok tevékenységének kiegészítésére és támogatására szolgál, hiszen a fogyatékossgal kapcsolatos politika tekintetében a fő felelősséget ők viselik.

A végrehajtás során az EU finanszírozást biztosít majd az említett célokra, bővíti a lakosság témával kapcsolatos ismereteit, és arra ösztönzi a tagállamok kormányait, hogy dolgozzanak közös erővel a társadalmi befogadást hátráltató akadályok elhárításán. A stratégia többek között elősegíteni hivatott, hogy a szegénység elleni küzdelemben kiemelt figyelmet kapjon a fogyatékkal élők ügye, hogy mihamarabb megvalósuljon az igazolványok kölcsönös elismerése az EU egész területén, és hogy jogaik megfelelő figyelmet kapjanak a külső fejlesztési programok kidolgozása során.

Az Európai Bizottság a fentiekben túlmenően tervezi egy európai akadálymentesítési intézkedéscsomag kidolgozását is. Az intézkedések végrehajtása esetén a jövőben uniós szintű szabványok vonatkoznának a termékekre, a szolgáltatásokra és a középületek akadálymentesítésére. Az általános esélyegyenlőség megteremtésére irányuló törekvésen túl az akadálymentesítés várhatóan a gazdaság számára is előnyösnek bizonyul majd.

A hazai szabályozásban a Médiatörvény útmutatása szerint az audiovizuális médiaszolgáltatóknak törekedniük kell arra, hogy műsorszámukat fokozatosan hozzáférhetővé tegyék a hallássérültek számára. Az Mttv. 39. § (2) bekezdése értelmében a közszolgálati és a JBE lineáris audiovizuális médiaszolgáltatók minden közérdekű közleményt, politikai reklámot, hírműsorszámot - beleértve a közlekedési híreket, a sporthíreket és az időjárás-jelentést -, valamint a politikai tájékoztató és a fogyatékos személyekről szóló műsorszámokat kötelesek a hallási fogyatékkal élők befogadását megkönnyítő segédlettel ellátni. Továbbá napi nyolc órányi filmalkotáshoz és közszolgálati célokat szolgáló programhoz szintén feliratozást vagy jeltolmácsolást kell biztosítaniuk a 6-24 óra közötti műsorsávban. A fentiekén túl a feliratoknak pontosan kell visszaadniuk az elhangzottak értelmét, és a képernyő történéseivel szinkronban kell állniuk. A médiatörvény előírásai szerint a televízióknak az esélyegyenlőség növelése érdekében évről évre bővíteniük kell a halláskárosultak számára is hozzáférhető műsoraik körét.¹

Az NMHH vizsgálatának módszere

A műsorok vizsgálata meghatározott szempontrendszer szerint, egy erre a célra kifejlesztett webes alkalmazás segítségével történik (<https://monitoring.nmhh.hu>). A szempontrendszer a műsorszámok formális jellemzői mellett (a sugárzás dátuma, időpontja, a médiaszolgáltató neve, a program címe, műfaja) az alábbi kérdéseket tartalmazza:

- volt-e figyelemfelhívás a műsorszám előtt,
- a műsorszám rendelkezett-e jelnyelvi tolmácsolással vagy teletexten keresztül elérhető felirattal,
- a műsorszámában előfordultak-e részek, amelyeket nem láttak el felirattal vagy jelnyelvi tolmácsolással,
- a műsorszámában előfordultak-e részek, amelyekben a felirat pontatlanul, elcsúszva jelent meg?

¹ **39. § (1)** Az audiovizuális médiaszolgáltatás médiaszolgáltatójának törekednie kell arra, hogy műsorszámait fokozatosan hozzáférhetővé tegye a hallássérültek számára.

(2) A közszolgálati, illetve - legnagyobb éves átlagos közönségaránnyal rendelkező médiaszolgáltatása vonatkozásában - a JBE lineáris audiovizuális médiaszolgáltató köteles biztosítani, hogy

a) valamennyi közérdekű közlemény, politikai reklám, hírműsorszám - beleértve a közlekedési híreket, a sporthíreket és az időjárás-jelentést - és politikai tájékoztató műsorszám, valamint a fogyatékos személyekről szóló, illetve esélyegyenlőségről szóló műsorszám,

b) filmalkotás, játék és a 83. §-ban foglalt közszolgálati célokat szolgáló műsorszám naptári naponként, a 6 óra és 24 óra közötti műsoridőben,

ba) 2012. évben legalább hat órán keresztül,

bb) 2013. évben legalább nyolc órán keresztül,

bc) 2014. évben legalább tíz órán keresztül,

magyar nyelvű felirattal - például teletext szolgáltatáson keresztül - vagy jelnyelvi tolmácsolással is elérhető legyen.

(3) A (2) bekezdés b) pontjában foglalt kötelezettséget az ott meghatározott médiaszolgáltatóknak 2015. évtől a műsoridő teljes egészében teljesíteniük kell.

(4) A feliratozással, illetve jelnyelvi tolmácsolással megkezdett műsorszámot - a műsorszám egységét nem sértve -, valamint műsorszámok egymással dramaturgiailag összekapcsolódó sorozatát a médiaszolgáltató köteles annak teljes időtartama alatt feliratozni, illetve jelnyelvi tolmácsolással ellátni.

(5) A feliratozott műsorszámok előtt a médiaszolgáltatásban jelezni kell, hogy az érintett műsorszám az említett formában is elérhető a médiaszolgáltatáshoz kapcsolódó teletext szolgáltatáson. A műsorszámok szövege feliratozott változatának pontosnak kell lennie, a képernyő történéseivel szinkronban kell állnia.

(6) A műsorterjesztő köteles az audiovizuális médiaszolgáltató által biztosított teletext jelet, vagy más feliratozást a kép- és hangjelekkel időszinkronban minden egyes átviteli rendszeren, hálózaton vagy műsorterjesztő átviteli platformon továbbítani.

Az ellenőrzésbe hat általános tematikájú televíziós csatorna műsorait vontuk be, köztük négy közszolgálati (M1, M2, Duna Televízió, Duna World) és két kereskedelmi (RTL Klub, TV2) médiaszolgáltatót. Az egyes hónapokban a hat médiaszolgáltató összesen 24 véletlenszerűen kiválasztott műsornapját vizsgáltuk, valamennyi elemzésbe vont csatornán négy nap analizését végeztük el a 00:00-tól 24:00 óráig adásba kerülő műsorszámokra vonatkozóan.

Vizsgálatunkban elsősorban az alábbi szempontokra fókuszáltunk:

- ellátták-e segédlettel a szolgáltatók a törvényben kötelező jelleggel előírt műsorszámokat, azaz a hírműsorokat, sporthíreket, időjárás-jelentéseket, közlekedési híreket, a közérdekű közleményeket, a fogyatékos személyekről szóló műsorokat és a politikai tájékoztató műsorokat,
- teljesítették-e az adott naptári évre előírt napi kvótát,
- a teletext felirattal ellátott műsorszámok előtt közzétettek-e felhívást és oldalszámot, illetve
- megfelelő volt-e a feliratozás, jeltolmácsolás minősége, előfordultak-e hiányosságok, hibák.

A kódolást hallássérült külsős munkatársak végezték, akiket az érdekvédelmi szervezet ajánlása alapján, próbamunka elvégzése után választottunk ki a jelentkezők közül. A kódolók klasszikus távmunkában dolgoznak, a felvételeket az NMHH ftp szerveréről töltik le.

A vizsgálat eredménye

Az alábbiakban 2013 II. negyedévének tapasztalatait foglaltuk össze. A vizsgált három hónap 72 műsornapjának elemzése során több mint 1602 műsoróra kontrollját végeztük el. Az adatfelvétel eredményeként megállapítható, hogy a vizsgált médiaszolgáltatók az ellenőrzésbe vont napokon a műsorok 55,6 százalékát látták el segédlettel. Ez az arány megközelítőleg egyezik az első negyedévben mért eredménnyel, amikor a műsoridő 56 százaléka volt a hallássérült nézők számára is elérhető.

Hallási fogyatékkal élők számára is befogadható műsorokat a második negyedévben leghosszabb időtartamban a Duna World és a Duna Televízió adott közre. A két csatorna által biztosított magas óraszámot jelentős lemaradással követte a többi szolgáltató.

1. táblázat: Segédlettel ellátott műsorórák száma

	összes vizsgált műsoróra	segédlettel ellátott műsoróra	egy napra jutó, segédlettel ellátott műsoróra (átlag)
Duna TV	287:59:15	171:03:47	14:15
Duna World	287:59:56	172:47:46	14:23
M2	259:54:34	140:40:55	11:43
M1	252:45:26	136:59:17	11:24
RTL Klub	239:33:54	123:52:57	10:19
TV2	274:16:35	146:11:32	12:10

Vizsgálatunk egyik fő szempontja a törvényben meghatározott napi óraszám – 2013-ban nyolc óra – teljesülésének ellenőrzése volt. A második negyedévben a vizsgált médiaszolgáltatók egyharmada teljesítette valamennyi elemzésbe vont napon a törvényben előírt kvótát (Duna TV, TV2). A korábbi eredményekhez képest májusban kiemelkedően magas volt a kvótát nem teljesítő napok száma – a médiaszolgáltatók a vizsgált napok egyharmadán sugároztak nyolc óránál rövidebb időtartamban segédlettel ellátott műsorszámokat.

A második negyedévben összességében is magasabb volt a napi kvótát nem teljesítő esetek száma, a 72 vizsgált napból 17 alkalommal nem érte el a felirattal vagy jeltolmácsolással sugározott műsorórák száma a szükséges mértéket a megjelölt időben (6-24 óra között). Ugyanakkor az **1. táblázat** adataiból kiolvasható, hogy minden médiaszolgáltató esetében az akadálymentesített napi átlag műsoridő jóval meghaladta a nyolcórás követelményt. Az ellentmondás oka, hogy

egyrészt a segédlettel ellátott műsorórak eloszlása nem egyenletes, másrészt a 2012. májusi törvénymódosítás meghatározta, hogy az akadálymentes műsoroknak a reggel hat és huszonnégy óra közötti időszakban kell a képernyőre kerülniük. Egyes médiaszolgáltatók ezt a szempontot a műsorszerkesztésben rendszeresen figyelmen kívül hagyták, így ismétlődően előfordult, hogy az érintett napokon ugyan összességében teljesült az előírt óraszám, de annak egy része kívül esett a megjelölt időintervallumon. Elsősorban a Duna World és az M2 csatornákon regisztráltunk rendszeresen olyan napokat, amelyeken az említett gyakorlat miatt nem teljesült az elvárás.

2. táblázat: A napi kvótát nem teljesítő napok száma csatornánkénti bontásban

Duna TV	Duna World	M2	M1	RTL Klub	TV2
-	4	6	5	2	-

A második negyedévben a hallássérült nézők számára nyújtott segítség több mint 98,7 százalékban feliratot, teletext átíratot jelentett. Az akadálymentesített programoknak mindössze 1,3 százaléka volt jelyelvezett, az arány az előző negyedévi adatokhoz képest tovább csökkent. Elsősorban híradók, parlamenti közvetítések, valamint vallási programok, fogyatékkal élők számára készült érdekvédelmi műsorok és sporthírek voltak e típusú segédlettel megtekinthetők a közszolgálati csatornákon. Június 24-én az M1-en az adást záró Himnusz is jelyelvi segédlettel volt látható. Az említett műsorok egy részét mind felirattal, mind jeltolmáccsal ellátták. A kereskedelmi televíziók nem sugároztak jeltolmácsolt műsorszámokat.

Segédlettel kötelezően ellátandó műsorszámok

A segédlettel kötelezően ellátandó programok esetében a legtöbb hiányosság továbbra is az élő műsorok, illetve a helyszíni tudósítások, közvetítések akadálymentesítésében található, a bejelentkezésekben vagy interjúkban elhangzottakból rendszerint csak egy-egy rövid mondat, vagy igen tömör összefoglaló volt olvasható. Hiányoljuk, hogy a híradókban látható élő bejelentkezések sok esetben a nap folyamán később sugárzott ismétlésekben sem kaptak segédletet, noha az ismételt híradások képernyőre kerüléséig rendelkezésre állt a feliratozáshoz szükséges idő.

A hírműsorok akadálymentesítésére a médiaszolgáltatók a második negyedévben is fokozott figyelmet fordítottak, így a híradók 98,8 százaléka segédlettel ellátva került a képernyőre. A feliratok azonban sok esetben késve, vagy pontatlanul jelentek meg, vagy különböző hosszúságú időtartamokban teljesen hiányoztak.

A politikai tájékoztató műsorok akadálymentesítésének gyakorlatában nem történt markáns változás. Az érintett programoknak (*Közbeszéd, Heti Hírmondó, Az Este, Klubszoba, A Lényeg, Ma reggel, Napirend előtt, Summa*) 47 százalékát, zömében a műsorszámok ismétléseit feliratozta a Duna TV, a Duna World és az M1.

Az M2 és a TV2 programkínálatában nem szerepelt az említett műsorszám. Az RTL Klub a vizsgált napokon feliratozva adta közre a *Házon kívül* című magazinjának minden adását, teljesítve ezzel a vonatkozó törvényi előírásokat. A *Közbeszéd* című műsornál történt kísérlet a feliratozásra, mivel szórványosan, címszavakban megjelent egy-egy mondat a képernyőn, ez azonban még az elhangzottak igen tömör összefoglalójának sem volt tekinthető.

A vizsgált napokon sugárzott időjárás-jelentéseknek 99, a sporthíreknek pedig 98 százalékát látták el segédlettel a médiaszolgáltatók. Ugyanakkor a feliratok minősége továbbra sem megfelelő, az időjárás-jelentések leírata gyakran nem egyezik az elmondottakkal, a sporthíreknél pedig a bejátszásokról és az interjúkról általában hiányzik a segédlet. A kereskedelmi tévék programjában az ellenőrzött napokon nem szerepeltek sporthírek.

Közérdekű közleményeket a negyedév során az M1 programjában regisztráltunk, melyeken ugyan segédlet nem volt megfigyelhető, de az információk minden esetben írásban, a hallássérült nézők számára is hozzáférhető módon jelentek meg.

Fogyatékkal élő személyek számára készített műsor az M1 és a Duna Televízió programjában szerepelt. A rendszeresen jelentkező és elsősorban az érintettek figyelmére számot tartó érdekvédelmi magazinok mellett más tematikájú műsorszámokban is láthattak a nézők érintettekkel foglalkozó szegmenseket (pl. *Jövő-Időben*). Mindegyik műsorszám felirattal, vagy mindkét segédlettel ellátva került adásba. Az M1 *Gasztroangyal* című magazinjának április 11-én Weisz Fanni volt a vendége, akit végig jeltolmács segített. A műsorban egyebek között szó esett a siket gyerekek beszédtanulásának nehézségeiről és a jelnyelv fontosságáról. (A jeltolmács mellett a műsorszám teletext felirattal is el volt látva.)

A második negyedévben a programkínálat az év eleji adatok jellemzőit követte. A segédlettel kötelezően ellátandó műsorszámok mellett a közszolgálati csatornák továbbra is gazdag választékot kínáltak a hallássérült nézőknek, míg a kereskedelmi médiumok repertoárja meglehetősen szegényes maradt. A műfaji ranglista élére ebben a periódusban is a sorozatok és a hírműsorok kerültek, melyeket a gyermekműsorok, az ismeretterjesztő programok és az életmód magazinok követtek. Mozifilmek, információs magazinok és kulturális műsorok rendelkeztek még nagyobb arányban teletextes átírással. A leggazdagabb választékot az M1 és a Duna World, a legszűkebb kínálatot pedig a TV2 ajánlotta az érintett nézők számára.

2013. második negyedévének vizsgált napjain több sorozatot, információs magazint és vallási műsort regisztráltunk, valamint közel kétszer annyi talk show, vetélkedő és reality kapott helyet a műsorstruktúrában a korábbi időszakhoz viszonyítva. Ugyanakkor jóval kevesebb dokumentumfilmet, ismeretterjesztő és szórakoztató programot rögzítettünk, mely műsorok száma folyamatos csökkenést mutat január óta. Sajnálatos módon egyik csatorna programjában sem találtunk akadálymentesített színházi közvetítést.

A Nielsen Közönségmérés Kft. nézettségi adatai szerint 2013 második negyedévében a legnézettebb műsorok a híradók, a tehetségkutató és szórakoztató programok, a reality-k és a sportműsorok, valamint a vetélkedők, mozifilmek, sorozatok voltak. Összehasonlítva vizsgálatunk eredményeivel megállapítható, hogy az élő zenei programok és a sportközvetítések kivételével a médiaszolgáltatók törekedtek a népszerű, nagy nézettséggel rendelkező műsorszámokhoz hozzáférést biztosítani.

A kereskedelmi televíziók programjában év elején megjelenő új doku-reality sorozatokat a nézők megkedvelték, így a kínálat a második negyedévben tovább bővült (*Családi titkok, A gyanú árnyékában, Csapdába csalva, Éjjel-nappal Budapest, Veled is megtörténhet!*). A nézettségi adatok szerint a sorozatok igen népszerűek, ugyanakkor a közszolgálati műsorok körébe történő befogadásukkal kapcsolatos aggályunk továbbra is fennáll (Mttv. 83. § (1)). Az említett programok a segédlettel ellátott műsoridő 3,8 százalékát tették ki.

3. táblázat: A segédlettel ellátott műsorszámok műfaji megoszlása

műfaj	esetszám
sorozat	449
hírek, híradó	338
időjárás	309
gyermekműsor	285
ismeretterjesztő program	138
sporthírek	150
életmód magazin	97
mozifilm	87
információs magazin	64
kulturális, művészeti program	63
reality	57

politikai tájékoztató műsor	47
vallási program	39
riportmagazin	37
nem zenei szórakoztató program	26
dokumentumfilm	19
tv-film	10
talk show	27
gazdasági magazin	21
játék	23
érdekvédelmi magazin	8
parlamenti közvetítés	1
sportműsor	1
nemzetiségi műsor	3
zenei műsor	11

Bár az első negyedév végére maradéktalanul megvalósult a feliratos műsorszámok előtti figyelmeztetés megjelentetésének követelménye, a második negyedévben ismét regisztráltunk néhány esetben mulasztást e téren. A műsorszámok előtti figyelemfelhívás és teletext oldalszám közzétételére vonatkozó előírások betartása azonban így is közel 100 százalékban megvalósult.

4. táblázat: A figyelemfelhívás elmaradása

	esetszám
Duna World	1
M2	1
M1	2
TV2	2

Az akadálymentesített műsorok gyártási hely szerinti megoszlása nem sokban tért el az első negyedévi eredményektől. Nőtt a magyar és az amerikai gyártású produkciók száma, míg az Európában és az egyéb országokban készült alkotásokból kevesebb került a képernyőre.

A legtöbb felirattal rendelkező műsorszám hazai gyártásban készült, a magyarországi produkciókat az USA-ból, majd az európai országokból importált alkotások követték.

5. táblázat: A jeltolmácsolással vagy teletexttel ellátott műsorszámok gyártási hely szerinti megoszlása

	esetszám
Magyarország	1675
Európa	237
USA	319
egyéb ország	128

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a feliratozás minősége nem javult, a hibák száma nem csökkent a második negyedévben sem. A vizsgált médiaszolgáltatók teljesítménye e téren továbbra is egyenetlen, az egyes jó minőségű segédlettel ellátott napokat ismét az anomáliák gazdag tárházát felvonultató műsorfolyamok követték. Leggyakoribb hiba a felirat különböző időtartamú hiánya és aszinkronitása volt, melyeket minden médiumnál magas számban tapasztalhattunk. A sűrűn előforduló néhány másodperces eltérések mellett regisztráltunk másfél perces késést és harmincegy percig tartó felirathiányt is. Szintén gyakori probléma, hogy a késést a felirat olvashatatlan gyorsasággal történő pörgetésével dolgozzák le, amivel a szöveg egy része kiesik.

Jellemző a hibák ismétlődő előfordulása, a pontos feliratozású műsorrészeket ismét hiányos vagy késve megjelenő feliratozás követi, valamint az anomáliák halmozott megjelenése, vagyis az adott

műsorszámokban egyaránt tapasztalható hiány, pontatlanság és aszinkronitás. Hangsúlyozzuk, hogy a párbeszéd és a hírműsorok nyomon követését már a három-négy másodperces csúszás is jelentősen megnehezítheti, a felirat hosszabb-rövidebb ideig tartó hiánya következtében a hallássérült nézők nehezebben tudják értelmezni a látottakat, illetve az ismeretterjesztő és a hírműsorok esetében az információk egy részéről lemaradnak.

A hibák száma változó volt az egyes médiaszolgáltatóknál, havonta más-más televízió műsoraiban regisztráltuk a legtöbb, illetve a legkevesebb problémát, de valamennyi vizsgált médiumnál megtalálható volt az említett hiányosságok mindegyike.

A negyedév során regisztrált leggyakoribb hibák:

- a műsorszám közben a felirat hosszabb-rövidebb ideig hiányzott,
- a felirat nem volt szinkronban a képpel,
- a figyelemfelhívás ellenére nem volt felirat a műsorszámon,
- több soros felirat esetén az utolsó sor hiányzott,
- a felirat a műsorszám elején jelentős késéssel kezdődött, vagy a műsorszám vége előtt megszűnt,
- a felirat éppen csak felvillant, túl gyorsan pörgött, nem lehetett elolvasni,
- a felirat részben vagy teljesen nem a műsorban elhangzottakat jelenítette meg,
- csak tartalmi összefoglaló jelent meg.

A vizsgált szolgáltatók eredményei

Az **M1** naponta átlagosan tizenegy és fél óra műsoridőt akadálymentesített a vizsgált időszakban, ennek ellenére az ellenőrzött napok közel felében (41%) nem teljesült a 6 és 24 óra közötti műsoridőben az előírt óraszám. A negyedév során minden híradót, időjárás-jelentést és sporthírt felirattal vagy jeltolmáccsal adtak közre, melyek előtt minden esetben szerepelt a figyelemfelhívás. A politikai tájékoztató műsorok egyharmadát akadálymentesítette a csatorna, elsősorban a műsorszámok ismétlései kaptak segédletet. Az M1 programjában rendszeresen szerepelt hallássérült emberek számára készült műsorszám, melyet minden esetben felirattal és jeltolmácsolással ellátva adtak közre (*Esély* című magazin). Az érdekvédelmi műsor mellett híradót, sporthíreket és vallási műsort sugárzott még jeltolmács közreműködésével a vezető közszolgálati televízió. Június 24-én az adást záró Himnuszot a szereplők jelelve adták elő.

A közszolgálati csatorna túlnyomó részben magyar gyártású programokat akadálymentesített. Gazdag műfaji kínálattal rendelkezett, a segédlettel kötelezően ellátandó műsorszámok mellett főként sorozatokat (*Bűvölet, Capri - Az álmok szigete, Elcserélt lányok, Párizsi helyszínelők, Rex felügyelő, Szerelmezhajó, Tudorok, Hacktion, India - Álmok útján, Munkaügyek, A szenvedélyek lángjai, Boston Legal, Bosszú*) és ismeretterjesztő programokat sugárzott felirattal. Akadálymentesített gyermekműsor most sem szerepelt a kínálatában a vizsgált napokon, ellenben a hallássérült nézők számára is elérhető vallási műsorok és vetélkedők száma megkétszereződött. Az M1 feliratos műsoraiban meglehetősen sok hiba fordult elő, elsősorban a hosszabb-rövidebb ideig tartó felirathiányok és pontatlanságok nehezítették meg az elhangzottak nyomon követését.

Az M1 által műsorba szerkesztett, segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	74
hírek, híradó	78
időjárás	57
ismeretterjesztő program	14
sporthírek	53
mozifilm	10
életmód magazin	11
kulturális, művészeti program	4
információs magazin	4

nem zenei szórakoztató program	2
politikai tájékoztató műsor	10
dokumentumfilm	1
riportmagazin	2
vallási program	13
tv-film	2
talk show	8
gazdasági magazin	1
vetélkedő, játék	10
érdekvédelmi magazin	4
nemzetiségi műsor	1

Az **M2** a második negyedévben rövidebb időtartamban sugározta adását. A műsoridő rövidülésével párhuzamosan csökkent a segédlettel vetített műsorórák száma is, naponta átlagosan közel tizenkét óra programot feliratoztak. Bár ez az óraszám jóval több a kötelezően előírnál, mégis az akadálymentesített műsoridő hosszát tekintve három médiaszolgáltató is megelőzte a vizsgálat kezdete óta élen járó csatornát, amely az előző periódusban minden ellenőrzött napon teljesítette a kvótát, míg a második negyedévben a vizsgált napok felénél nyolc óránál kevesebb akadálymentesített műsort sugározott a megjelölt időben. A sporthíreket, időjárás-jelentéseket és a hírműsorokat – egy rendkívüli híradó kivételével - segédlettel adta közre, melyek előtt – szintén egy kivétellel - megjelenítette a figyelemfelhívást. Politikai tájékoztató műsorszám nem szerepelt a kínálatában az ellenőrzött napokon. Jeltolmácsi segédlettel híradót tekinthettek meg a nézők.

Az M2 tematikus csatornaként 20 óráig gyermekműsorokat sugároz, így a programjában elsősorban animációk és gyerekműsorok, valamint ifjúsági sorozatok (*A Nyereg-klub*, *H2O: egy vízcsepp elég*, *Táncakadémia*, *Csajok a Zúrból*, *Lizzie McGuire*) láthatók. A gyerekműsorokon túl meglehetősen szűk volt a repertoár, a sorozatok, valamint a kulturális és ismeretterjesztő programok számának csökkenése mellett jóval nagyobb arányban szerepeltek vetélkedők és talk show-k a kínálatban.

A legtöbb feliratozott műsor európai gyártásban készült, melyeket közel egyenlő arányban követtek a Magyarországon és az USA-ban előállított produkciók. Az M2 feliratai a többi médiumhoz képest pontosabbak voltak, de a feliratozás minősége igen rapszodikus alakult, a szinte hibátlan adásnapokat számos hiányt és pontatlanságot tartalmazó műsorfolyam követte. Elsősorban a hosszabb hiányok és a késéssel kezdődő feliratozás okoztak továbbra is nehézséget a hallássérült nézőknek.

Az M2 által műsorba szerkesztett, segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	80
hírek, híradó	16
időjárás	12
gyerekműsor	181
ismeretterjesztő program	4
sporthírek	12
mozifilm	9
életmód magazin	2
dokumentumfilm	2
riportmagazin	2
talk show	11
vetélkedő,játék	10

A **Duna Televízió** a kvótát jóval meghaladó mértékben, naponta átlagosan tizennégy órányi programot feliratozott, és minden ellenőrzött napon teljesítette az előírt nyolc órás követelményt. Az időjárás-jelentéseket feliratozva adta közre, ellenben két sportösszefoglalóról és egy árvízi helyzettel foglalkozó rendkívüli híradóról hiányzott a segítség. Az akadálymentesített politikai tájékoztató műsorszámok aránya nőtt a második negyedévben, a műsoroknak 65 százaléka kapott feliratot (döntően a késő esti és a másnapi ismétlések). Jelnyelvezve parlamenti közvetítést és fogyatékkal élők számára készült érdekvédelmi magazinműsort tekinthettek meg a hallássérült nézők.

Az akadálymentesített műsorok túlnyomó többsége hazai gyártásban készült. A széleskörű műfaji kínálat élén a híradók és a sorozatok álltak, továbbá ismeretterjesztő műsorok, információs magazinok és kulturális programok rendelkeztek nagyobb arányban segédlettel. A vizsgált napokon nem rögzítettünk felirattal ellátott gyermekműsort. Leggyakrabban felirathányok, valamint az elhangzottakkal nem egyező feliratok nehezítették az érintettek számára a műsorszámok megértését. Ismétlődő hibaként fordult elő, hogy a bejátszásokról és a tudósításokról vagy hiányzott a segédlet, vagy egymondatos tartalmi összefoglalót kaptak csak a nézők.

A Duna TV által műsorba szerkesztett, segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	64
hírek, híradó	77
időjárás	31
ismeretterjesztő program	56
sport hírek	21
mozifilm	15
életmód magazin	1
kulturális, művészeti program	16
információs magazin	32
politikai tájékoztató műsor	15
dokumentumfilm	11
vallási program	10
tv-film	5
gazdasági magazin	3
érdekvédelmi magazin	4
parlamenti közvetítés	1
sportműsor	1
nemzetiségi műsor	2
zenei program	1

A vizsgált médiumok közül a **Duna World** tette hozzáférhetővé legmagasabb óraszámában a műsorait a hallássérült nézők számára. Átlagosan naponta tizennégy és fél óra programot feliratozott, mégis az ellenőrzött napok egyharmadánál nem teljesült a nyolcórás kvóta. Ennek legfőbb oka, hogy az akadálymentesített műsorok egy részét nem a megjelölt 6 és 24 óra közötti időszakban, hanem az éjszakai és a hajnali műsorsávban adták közre.

A segédlettel kötelezően ellátandó műsorszámokat tekintve a híradók, időjárás-jelentések és sport hírek 97-98 százalékat felirattal ellátva sugározta a csatorna. Nagyobb mértékű hiányosság továbbra is a politikai tájékoztató műsorok esetében volt tapasztalható, melyeknek mindössze 40 százaléka vált elérhetővé az érintettek számára. Egy műsorszám kivételével a felirattal közzétett műsorok előtt megjelent a figyelemfelhívás és a txt. oldalszám. Az akadálymentesített műsorok

döntő mértékben hazai gyártásban készültek. Jeltolmácsolással a híradók és a sporthírek egy része volt megtekinthető.

Az M1 mellett a Duna World nyújtotta a leggazdagabb kínálatot az érintettek számára. A műfaji ranglista élén álló hírműsorok és ismeretterjesztő programok mellett sorozatok, információs és gazdasági magazinok, valamint szórakoztató műsorok is megtalálhatóak voltak a repertoárban. A Duna World kínálatában a populáris műfajok helyett nagyobb arányban kaptak helyet vallási, ismeretterjesztő és kulturális programok, sőt májusban ill. júniusban segédlettel ellátott zenei műsorokat is láthattak a nézők. Az első negyedévhez képest jóval több gyerekeknek szóló programot regisztráltunk, esti mesét, rajz- és bábfilmeket, vallási műsorokat, valamint a *Tüskevár* című ifjúsági sorozatot tette számukra elérhetővé a közszolgálati csatorna.

A feliratozás minőségét tekintve sajnos már nem számolhatunk be hasonló pozitív változásokról, mivel a hibák igen nagy számban és gyakorta ismétlődve, vagy halmozódva fordultak elő. Az M1-en és a Duna World-ön sugárzott *Ma reggel* című műsor időjárás-jelentéseinek feliratozása nem változott, továbbra is más szöveg olvasható az átiratokban, mint ami elhangzik.

A Duna World által műsorba szerkesztett segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	42
hírek, híradó	75
időjárás	69
gyerekműsor	20
ismeretterjesztő program	72
sporthírek	64
mozifilm	4
életmód magazin	8
kulturális, művészeti program	38
információs magazin	28
nem zenei szórakoztató program	10
politikai tájékoztató műsor	17
dokumentumfilm	6
riportmagazin	4
vallási program	19
tv-film	3
talk show	7
gazdasági magazin	17
vetélkedő, játék	1
zenei program	5

Az **RTL Klub** naponta átlagosan tíz órányi programot feliratozott az ellenőrzött időszakban, mely óraszám megegyezik az év elején rögzített adattal. A vizsgált napok 16 százalékában nem teljesült a nyolc órás követelmény a 6 és 24 óra közötti műsoridőben. Az elemzésbe vont napokon minden segédlettel kötelezően ellátandó műsorszámot, azaz a híradókat, a politikai tájékoztató műsorokat és az időjárás-jelentéseket is felirattal vetítették. Foggyatékkel élőknak készített műsort, közérdekű közleményt, sporthíreket és jeltolmácsolás nélküli műsorszámot nem sugároztak. Az akadálymentesített programok kétharmada magyarországi, 23 százaléka amerikai gyártásban készült. A felirattal vetített műsorszámok előtt minden esetben megjelent a figyelemfelhívás és a txt. oldalszám.

A műfaji kínálat a második negyedévben is meglehetősen szűk maradt, mindössze egy zenei műsorral bővült (*Mi muzsikus lelkek*). A rangsort a sorozatok és a hírműsorok vezették, majd a gyermekeknek készült rajzfilmek és a reality-k következtek. Életmód magazinok és riportműsorok kaptak még nagyobb arányban segédletet. A médiaszolgáltató a második negyedévben is

figyelmet fordított a legkisebb nézőkre, mivel rendszeresen felirattal vetített több korosztály igényeit is kielégítő gyermekprogramokat.

A leiratokban sok hibát regisztráltunk, hiány, pontatlanság és aszinkronitás számos műsorban fordult elő, gyakorta halmozódó jelleggel. Ebben a periódusban is tapasztaltuk, hogy egyes műsorok felirataiban az elhangzott szöveg „átköltött” változata volt olvasható.

Az RTL Klub által műsorba szerkesztett, segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	76
hírek, híradó	29
időjárás	58
gyerekműsor	40
ismeretterjesztő program	11
mozifilm	15
életmód magazin	19
információs magazin	5
nem zenei szórakoztató program	1
politikai tájékoztató műsor	5
riportmagazin	22
reality	19
vetélkedő, játék	1
zenei program	3

A **TV2** tíz órától átlagosan napi tizenkét órára növelte az akadálymentesített műsoridő mértékét, továbbá a második negyedévben valamennyi vizsgált napon teljesítette az előírt kvótát.

Minden hírműsor és időjárás-jelentés feliratozva került a képernyőre, melyek előtt mindig megjelent a figyelemfelhívás. Politikai tájékoztató műsor, sporthírek, közérdekű közlemény, valamint fogyatékkal élők számára készült és jeltolmácsolt műsorszám nem szerepelt a vizsgált napok programjában. A legtöbb akadálymentesített műsorszám itt is hazai gyártásban készült, melyeken kívül az USA-ból importált produkciók kerültek nagyobb számban feliratozva a képernyőre. A műfaji repertoár nem bővült, így a legszerényebb kínálatot továbbra is a TV2 nyújtotta. Legnagyobb arányban sorozatok, hírműsorok és életmód magazinok kaptak segédletet, míg akadálymentesített gyerekműsört továbbra sem regisztráltunk a vizsgált időszakban. Ugyanakkor több kulturális műsor volt látható felirattal, és ugrásszerűen emelkedett a reality műsorok száma.

A feliratokban sok hiba volt, elsősorban különböző hosszúságú hiányokat és aszinkronitást tapasztaltunk, valamint több műsorszámnál a felirat nem pontosan tartalmazta az elhangzottakat.

A TV2 által műsorba szerkesztett, segédlettel ellátott programok műfaji orientációja

műfaj	esetszám
sorozat	70
hírek, híradó	63
időjárás	82
ismeretterjesztő program	6
mozifilm	22
életmód magazin	53
kulturális, művészeti program	5
információs magazin	1

reality	33
vetélkedő,játék	1

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy 2013. második negyedévében a műsorszámok akadálymentessé tételében szignifikáns változás nem történt. A médiaszolgáltatók az év elején bevezetett gyakorlatot folytatták mind a mennyiségi, mind a minőségi szempontokat tekintve. Érzékelhető, hogy az ellenőrzött médiumok a híradások segédlettel történő ellátására fokozott figyelmet fordítottak, valamint igyekeztek a népszerű műsorokat nagyobb számban hozzáférhetővé tenni a hallássérült nézők számára. Öröndetesnek tartjuk, hogy valamennyi vizsgált csatorna az előírt napi kvótánál magasabb óraszámban sugárzott felirattal vagy jeltolmácsolással ellátott műsorokat, ugyanakkor egyes médiaszolgáltatók nem vették figyelembe, hogy az előírt napi óraszámot a 6 és 24 óra közötti időszakban szükséges teljesíteni. Főként ennek az elvárásnak a figyelmen kívül hagyása eredményezte, hogy az ellenőrzésbe vont napok közel egynegyedében a fenti követelmény nem teljesült. A politikai tájékoztató műsorok, az élő tudósítások és interjúk akadálymentesítése továbbra is megoldatlan maradt, mivel sokszor hiányos, rossz minőségű feliratozást regisztrálhattunk.